

**UCHWAŁA NR XXII/12/2021
RADY POWIATU KOŚCIERSKIEGO**

z dnia 24 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2021-2023”.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

**Rada Powiatu
uchwala, co następuje:**

- § 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2021-2023”, zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kościerskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marcin Modrzejewski

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2021-2023 jest programem w pełni zgodnym z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości. Program wskazując cele i kierunki działań, ma na celu stworzenie systemu wsparcia dzieci, w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Mając powyższe na względzie podjęcie niniejszej uchwały jest konieczne i zasadne.

Załącznik
do Uchwały Nr XXII/12/2021
Rady Powiatu Kościerskiego
z dnia 24 marca 2021 r.

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE KOŚCIERSKIM NA LATA 2021 – 2023**

Kościerzyna, marzec 2021 rok

SPIS TREŚCI	str
WSTĘP	
3Rozdział I. PODSTAWY PRAWNE	5
Rozdział II. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	5
Rozdział III. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ	7
III.1.CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM	16
III.2. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM	20
III.3.USAMODZIELNIENIA	22
Rozdział IV. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH	25
Rozdział V. WNIOSKI Z ANALIZY PIECZY ZASTĘPCZEJ ZA LATA 2017-2020 W POWIECIE KOŚCIERSKIM	27
V.1. REALIZACJA PROGRAMU	28
V.2. PODSUMOWANIE	31
Rozdział VI. LIMIT RODZIN	32
Rozdział VII. CELE I ZADANIA ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021-2023	33
Rozdział VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	36
Rozdział IX. ODBIORCY PROGRAMU	36
Rozdział X. REALIZATORZY PROGRAMU	36
Rozdział XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	36
Rozdział XII. PODSUMOWANIE	37

WSTĘP

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z w/w ustawą podstawowym celem programu jest:

- dobro dzieci, które pozbawione opieki rodziców biologicznych potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych w zastąpieniu środowiska rodzinnego, zapewniające im atmosferę szczęścia, miłości i zrozumienia, troski o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz ochrony ich praw i wolności,
- dobro rodziny, która sprawując opiekę zastępczą stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju, jak również dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cel ten może być osiągnięty przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz określa konsekwencje bezskuteczności udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Art. 180 pkt 1 przedmiotowej ustawy wskazuje na obowiązek opracowania przez Powiat trzyletniego programu rozwoju pieczy zastępczej. Powiat Kościerski Uchwałą Rady Powiatu w Kościerzynie Nr XLVIII/20/18 z dnia 23 maja 2018 r., przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020, który realizowany był przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

W związku z upłynięciem okresu obowiązywania Programu, należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, przyznawanie świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych przewidzianych w/w ustawą. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2021-2023 w dalszej części zwany „Programem” został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie we współpracy z innymi podmiotami działającymi w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie. Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu kościerskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Ponadto cele i zadania określone w niniejszym Programie, zostały sformułowane na podstawie oceny ostatniego okresu programowania oraz analizy zagrożeń środowisk biologicznych.

Określenie potrzeb w zakresie pieczy zastępczej pozwoliło na wytyczenie kierunków działań, w poszczególnych latach z uwzględnieniem środków finansowych koniecznych do ich realizacji.

W programie położono nacisk na zadania wynikające z ustawy oraz na działania profilaktyczne i międzyinstytucjonalną współpracę, których celem jest wyposażenie rodzin i dzieci w kompetencje pozwalające im w przyszłości na funkcjonowanie poza systemem pomocy społecznej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Regulacje prawne w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa nakłada na jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej różne obowiązki oraz dzieli kompetencje.

Na każdym etapie rozwoju dziecka to rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym. Jednakże dokonujące się zmiany społeczne, kulturowe, obyczajowe sprawiają, iż rodzina narażona jest na różnego rodzaju niebezpieczeństwa. Kumulacja niekorzystnych dla rodziny czynników może doprowadzić do jej dysfunkcyjności. Proces ten może przebiegać zarówno na poziomie napięć, istotniejszych konfliktów, określonej deprivacji potrzeb, zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych, jak i na poziomie rozpadu rodziny i wynikać z choroby jej członka, uzależnienia czy trudnej sytuacji materialno – bytowej.

Zmieniająca się rzeczywistość i warunki życia mają wpływ na model polskiej rodziny, który w ostatnich latach uległ przemianom. Żyjemy w starzejącym się społeczeństwie. Niestety sytuacja rodzin uwarunkowana jest nie tylko zmianami demograficznymi. Pozytywnym na ogół procesom zmian społecznych, ekonomicznych, kulturowych towarzyszą nieodłączne zagrożenia. Trudności opiekuńczo-wychowawcze, przemoc i uzależnienia to problemy z którymi rodzina coraz częściej sama nie jest w stanie sobie poradzić.

Wsparcie rodziny we wszystkich wymiarach jej społecznego funkcjonowania, niezależnie od sytuacji materialnej, posiadanych zasobów czy trudności jest obowiązkiem instytucji do tego powołanych, natomiast w polityce społecznej wsparcie rodziny stało się zadaniem priorytetowym na nadchodzące lata.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 jest dokumentem trzyletnim, w pełni zgodnym z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości. Program, wskazując cele i kierunki działań ma na celu stworzenie systemu wsparcia dzieci, w przypadku niemożności sprawowania opieki

i wychowania przez rodziców, a dorastających dzieci w pieczy wsparcie i pomoc w procesie usamodzielnienia.

I. PODSTAWA PRAWNA

Działania uwzględnione w niniejszym Programie podejmowane i realizowane są w oparciu o:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. Konwencję o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.,
3. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
4. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
5. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
6. ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci
7. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016 – 2021 przyjętą uchwałą Rady Powiatu Nr XXI/1/2016 z dnia 20 stycznia 2016 r.

II. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje obowiązki jednostek samorządu terytorialnego, którym zlecono zadania z zakresu ustawy nazywając je jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej określa się jako zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Zadania administracji publicznej w tym zakresie powinny być realizowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Od 1 stycznia 2012 r. gmina jest odpowiedzialna za pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym za poradnictwo specjalistyczne dla rodzin i zapewnienie usług asystentów rodziny. Do zadań własnych gminy należy również tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, a także współfinansowanie pobytu dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej.

Na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu, w tym organizatora pieczy zastępczej, między innymi należy:

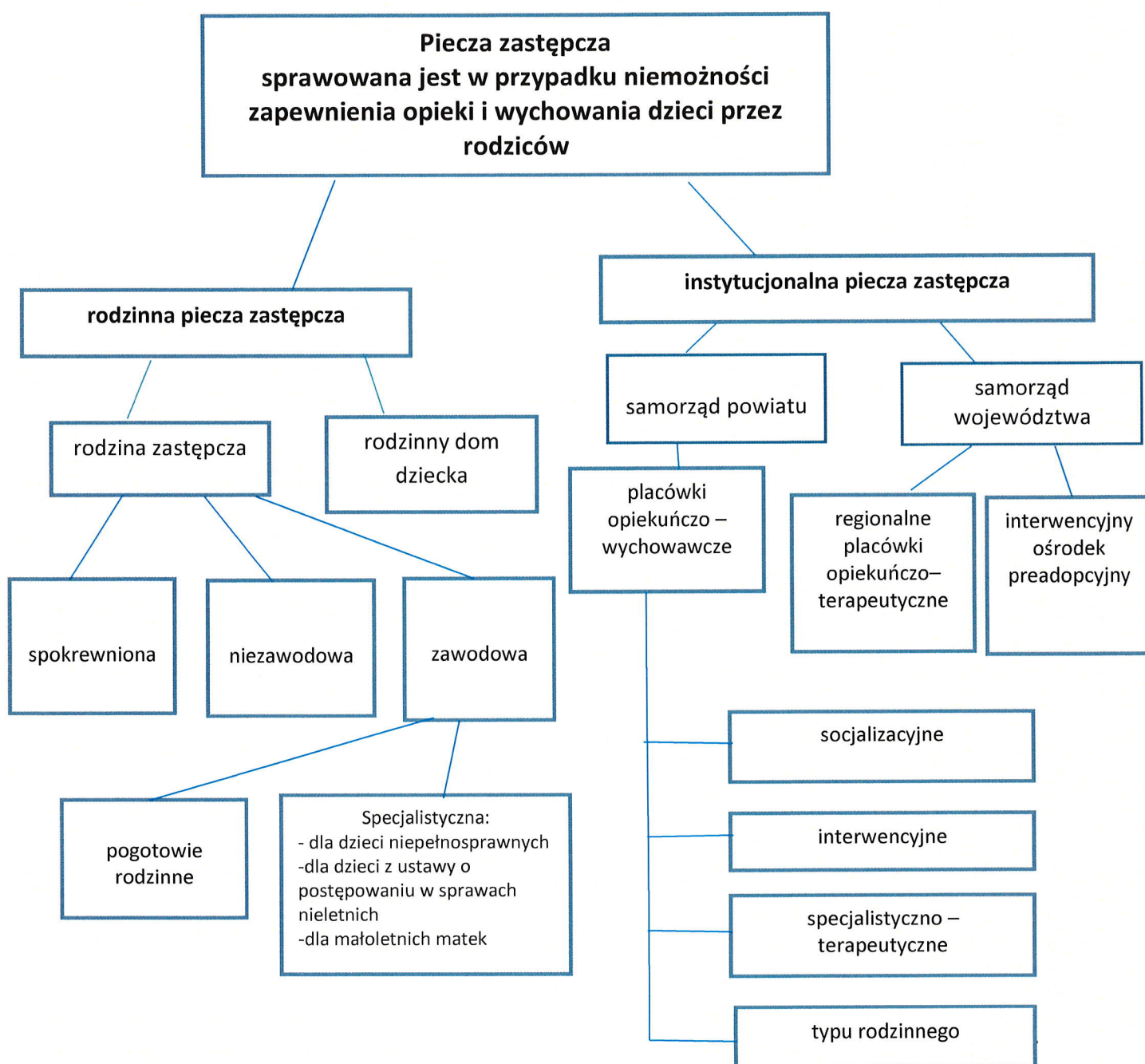
1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej;
2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;

4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa;
8. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich, pomocy specjalistycznej;
9. prowadzenie rejestru danych o bazie rodzin zastępczych;
10. finansowanie między innymi: szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
11. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, kwalifikowanie osób kandydujących do tej funkcji i wydawanie opinii o spełnianiu warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej i RDD;
12. zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub RDD, opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
13. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej;
14. zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów prac organizatora pieczy zastępczej.

15. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
16. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

III. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ

Struktura pieczy zastępczej w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Powiat realizuje ww. zadania za pośrednictwem organizatora pieczy zastępczej, którym w powiecie kościerskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie. **Rodzina zastępcza** - to przejściowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona.

- **Umieszczenie dziecka** w rodzinie zastępczej następuje na **podstawie orzeczenia sądu**.
- **Utworzenie rodziny zastępczej** (w przeciwieństwie do adopcji inaczej zwanej przysposobieniem) nie powoduje powstania więzi rodzinno-prawnej pomiędzy opiekunami, a dzieckiem. Stan cywilny dziecka nie ulega zmianie, dziecko nie przyjmuje nazwiska opiekunów, a rodzina zastępcza nie przejmuje pełni władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Dziecko przyjęte do rodziny nie staje się dzieckiem tej rodziny, nie powstają też obowiązki i uprawnienia alimentacyjne czy dotyczące dziedziczenia.
- **Rodzina zastępcza**, sprawując osobistą opiekę nad dzieckiem, w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw.
- **Charakterystyczną cechą rodziny zastępczej jest obowiązek współpracy** - o ile sąd nie postanowi inaczej z rodzicami biologicznymi, szczególnie gdy nie są oni całkowicie pozbawieni władzy rodzicielskiej Organizatorem Pieczy Zastępczej oraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
- **Pełnienie funkcji rodziny zastępczej z mocy prawa, ustaje** z dniem osiągnięcia przez dziecko pełnoletności - wyjątek stanowi sytuacja, gdy osoba pełnoletnia decyduje się na pozostanie w rodzinie do czasu ukończenia nauki w szkole, do której uczęszczała w dniu osiągnięcia pełnoletności.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rozróżnia dwie formy pieczy zastępczej:

- Rodziną;
- Instytucjonalną.

Rodzina zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Rozróżniamy rodziny zastępcze:

1. spokrewnione – utworzona przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim będących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;

2. niezawodowe – utworzona przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim niebędących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka
3. zawodowe w tym:
 - a) specjalistyczne dla dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
 - b) specjalistyczne dla dzieci umieszczonych na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich;
 - c) dla małoletnich matek z dziećmi;
 - d) rodzina o charakterze pogotowia rodzinnego
4. rodzinne domy dziecka

Każde dziecko ma naturalną potrzebę przynależenia do dwojga ludzi: matki i ojca. Rodzina zastępcza jest dla dziecka szansą, dającą mu możliwość wzrastania w warunkach maksymalnie zbliżonych do naturalnych, jeżeli sytuacja nie pozwala na pobyt dziecka w rodzinie macierzystej. Tworzenie rodzin zastępczych opiera się na zasadzie poszukiwania odpowiednich opiekunów i bezpiecznego domu dla konkretnego dziecka.

Podstawowymi zadaniami rodziny zastępczej są:

- osobista opieka nad powierzonym dzieckiem, w miejscu stałego zamieszkania rodziny,
- zapewnienie dziecku warunków rozwoju i wychowania odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju (odpowiednie warunki bytowe, możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, możliwość zaspokajania indywidualnych potrzeb dziecka, w tym także potrzeby wypoczynku i organizacji czasu wolnego),
- współpraca z sądem opiekuńczym, współpraca z jednostką sprawującą nadzór nad przebiegiem rozwoju dziecka oraz warunkami jego życia tj. pcpr/organizatorem,
- informowanie tej jednostki o stanie zdrowia dziecka, jego postępach w nauce i trudnościach wychowawczych, a także o przerwie w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem lub jego samowolnym oddaleniu się,
- gromadzenie i przechowywanie dokumentów dotyczących stanu zdrowia dziecka, jego wyników w nauce oraz sytuacji prawnej,
- wspieranie działań w zakresie unormowania sytuacji życiowej i prawnej dziecka,
- podtrzymywanie więzi z rodziną naturalną dziecka.

Rodzina zastępcza przy wykonywaniu swojej funkcji kieruje się dobrem dziecka przyjętego do rodziny i poszanowaniem jego praw do:

1. wiedzy o swoim pochodzeniu,
2. podtrzymania kontaktu z rodziną naturalną oraz z innymi osobami bliskimi,
3. zachowania godności i ochrony przed wszelkimi formami przemocy.

Obok preferowanych rodzinnych form opieki, funkcjonują również instytucjonalne formy. Ustawa zakłada, iż placówki winny być mało liczebne – do 14 dzieci dostosowane do wieku dzieci i ich potrzeb.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza może być prowadzona jako placówka opiekuńczo - wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego,
- rodzinnego.

W placówce umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej obecnie jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce umieszczona jest małaletnia matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu specjalistyczno – terapeutycznego zapewnia opiekę dziecku z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych, specjalistycznej terapii, wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

Do zadań Placówki w zakresie realizacji zadań placówki typu socjalizacyjnego należy:

- a) zapewnienie dziecku pozbawionemu trwale lub okresowo opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych,
- b) realizowanie przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku,
- c) umożliwianie kontaktów dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że są postanowi inaczej,
- d) podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny,
- e) zapewnianie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi,
- f) zapewnianie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Natomiast do zadań Placówki w zakresie realizacji zadań placówki typu interwencyjnego należy:

- a) czasowe zapewnienie dziecku pozbawionemu trwale lub okresowo opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych,

- b) sporządzanie diagnozy psychofizycznej dziecka ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn kryzysu w rodzinie dziecka, powodujących pobyt dziecka w placówce,
- c) przygotowanie planu pomocy dziecku,
- d) umożliwianie kontaktów dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Zgodnie z coroczną informacją Rady Ministrów przekładaną Sejmowi i Senatowi o realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za rok 2019 opublikowaną w połowie 2020 r. wskazano, iż działania w systemie pieczy zastępczej od kilku lat utrzymują się na równym poziomie. Jedynie niepokojącym odchyleniem w stosunku do lat ubiegłych jest spadająca ilość rodzin zastępczych. Poniżej przedstawiono analizę najważniejszych danych statystycznych z całej Polski.

Odsetek dzieci (0-18 lat), umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci w przedziale do 18. roku życia utrzymuje się od dwóch lat na podobnym poziomie (0,87%).

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2014-2019

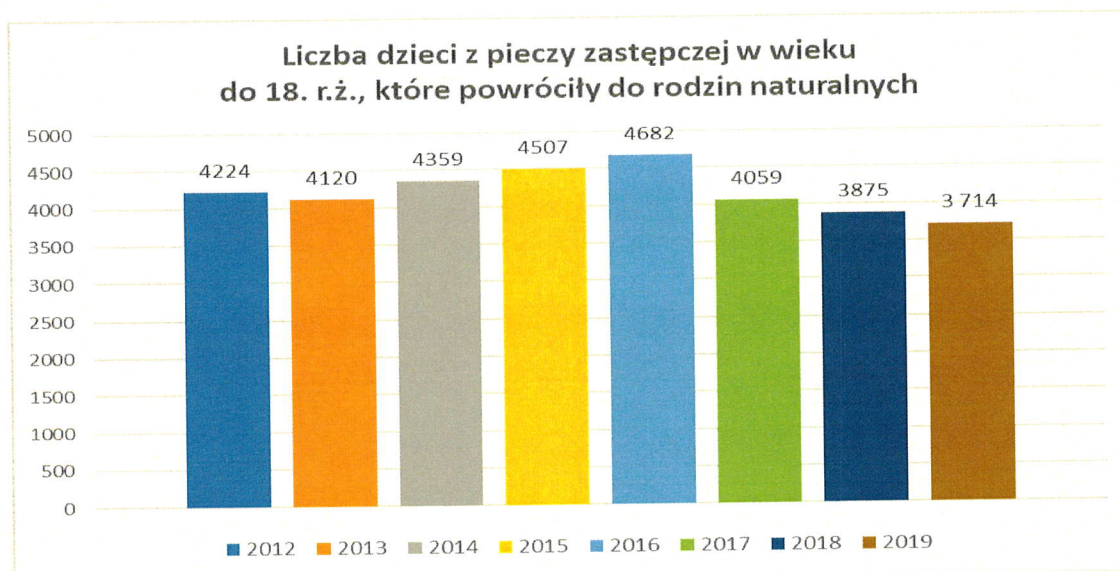
Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2018=100
Ogółem:	77 348	76 503	74 757	73 129	72 339	72 450	100,15
Rodzinna piecza zastępcza	57 651	56 986	56 544	55 721	55 288	55 458	100,31
% udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (wskaźnik deinstytucjonalizacji)	75%	74%	76%	76%	76%	77%	-
Instytucjonalna piecza zastępcza	19 697	19 517	18 213	17 408	17 051	16 992	99,65
% udział dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	25%	26%	24%	24%	24%	23%	-

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

W 2019 r. z rodzin naturalnych do rodzinnych form pieczy zastępczej skierowanych zostało 8 065 dzieci (wobec 7 372 dzieci w 2018 r.), natomiast do form instytucjonalnych 4 415 dzieci (wobec 4 438 dzieci w 2018 r.).

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

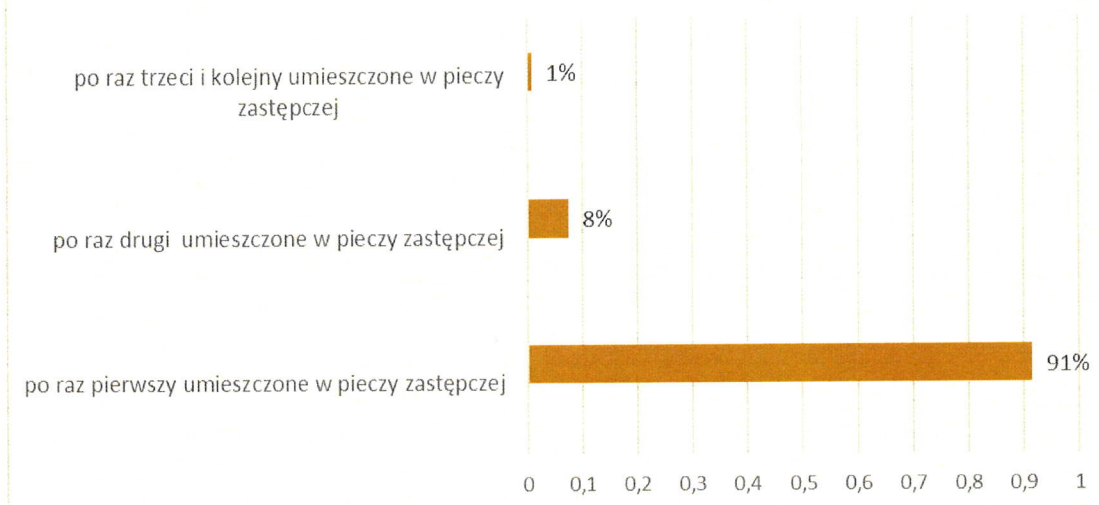

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

Jak prezentują powyższe dane, w 2019 r. napłynęło do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych 12 480 dzieci, tj. o 670 dzieci więcej niż w roku poprzednim. W przypadku liczby dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, można zaobserwować jej spadek (o 161 dzieci) w stosunku do 2018 r.

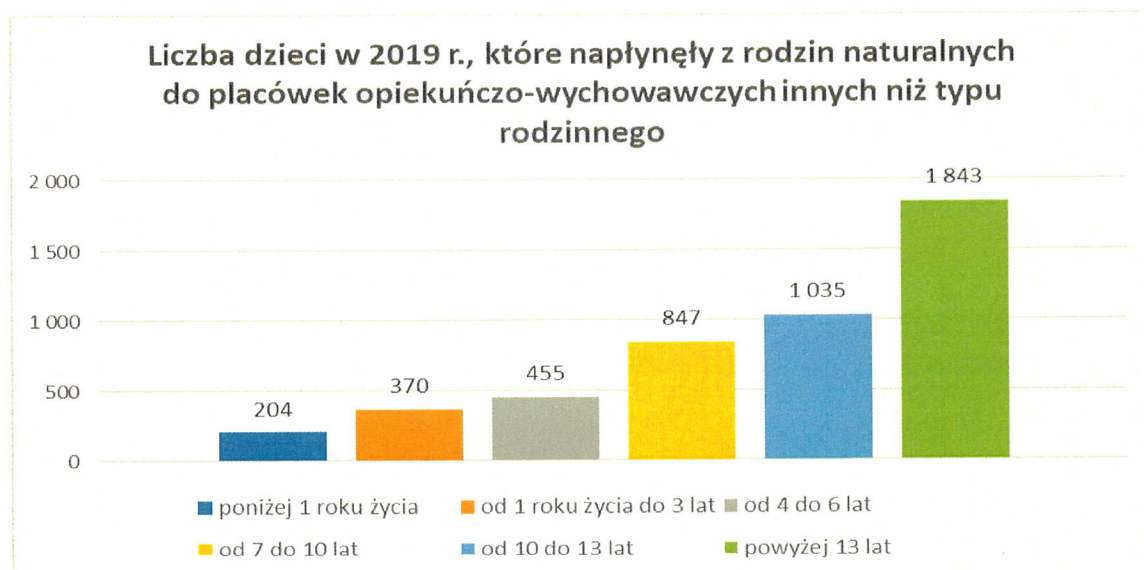
Strukturę umieszczeń w pieczy zastępczej w 2019 r. obrazuje poniższy wykres. Warto podkreślić, że 91% ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej stanowią dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po raz pierwszy.

Struktura umieszczeń w pieczy zastępczej w 2019 r.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci w 2019 r. w podziale na wiek, które napłynęły [z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych, z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

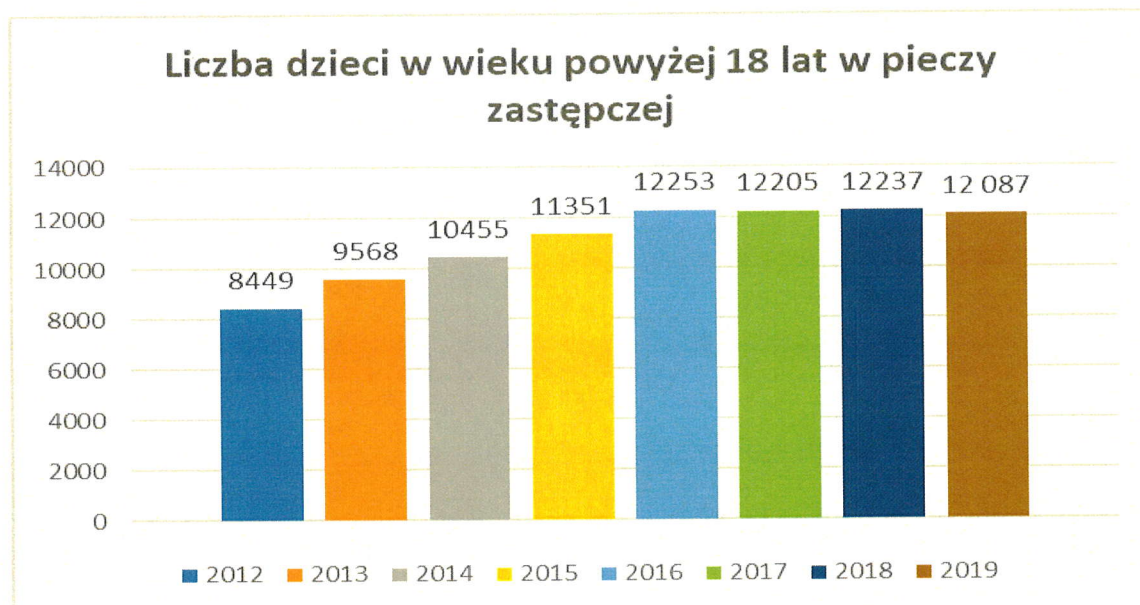

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

W świetle przepisów ustawy pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25. roku życia, pod warunkiem, że pobiera.

Należy zauważyć, że w zestawieniach statystycznych dotyczących liczby podopiecznych w rodzinnej, jak również instytucjonalnej pieczy zastępczej uwzględniane są także osoby, które ukończyły już 18. rok życia i nadal przebywają w pieczy zastępczej. Na koniec 2019 r.

w pieczy zastępczej przebywało 12 087 osób, które ukończyły 18. rok życia i kontynuowały naukę. Mając powyższe na uwadze, wart odnotowania jest fakt, że 31 grudnia 2019 r. w pieczy zastępczej przebywało 60 363 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 16,7% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia. Zjawisko to ilustruje poniższy wykres.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2014–2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika
							2018 = 100
Ogółem	57 651	56 986	56 544	55 721	55 288	55 458	100,3
rodziny zastępcze spokrewnione	32 405	31 951	31 647	30 816	30 185	29 868	98,9
rodziny zastępcze niezawodowe	15 890	15 486	15 268	14 838	14 528	14 287	98,3
rodziny zastępcze zawodowe	6 773	6 371	6 270	6 355	6 572	6 817	103,7
rodzinne domy dziecka	2 583	3 178	3 359	3 712	4 003	4 486	112,1

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

W 2019 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 55 458 dzieci umieszczonych w 36 832 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej. Oznacza to spadek liczby podmiotów o 420 w stosunku do 2018 r. (37 252 podmiotów), czyli o 1,1%.

Liczba rodzin zastępczych w 2019 r. wyniosła 36 164. Zatem zaobserwować można spadek liczby rodzin o 475, tj. o 1,3% w stosunku do 2018 r. Największy spadek w 2019 r.

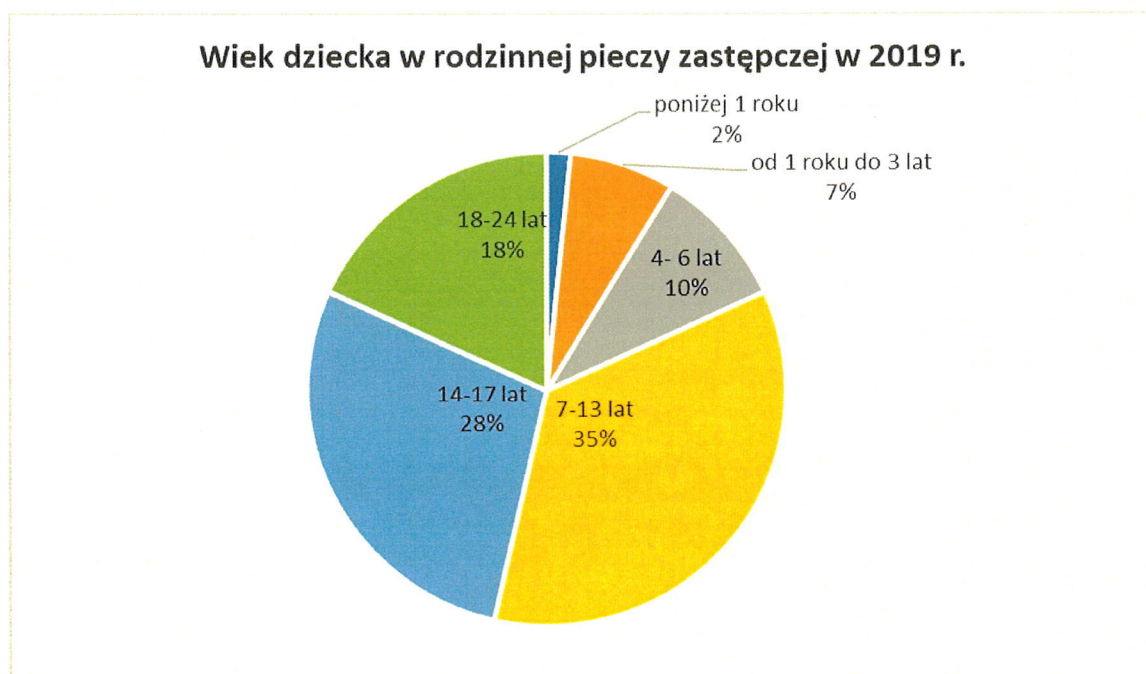
w stosunku do roku poprzedniego (tj. o 1,8%) dotyczył liczby rodzin zastępczych niezawodowych. Natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych wzrosła o 1,9% w stosunku do 2018 r. Rodziny zastępcze stanowiły 98% ogólnej liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, a pozostałe 2%, w liczbie 668, to rodzinne domy dziecka, których liczba w stosunku do 2018 r. wzrosła aż o 9%.

Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w latach 2014-2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika
							2018 = 100
Ogółem	39 201	38 847	38 459	37 877	37 252	36 832	98,87
rodziny zastępcze spokrewnione	25 071	24 785	24 459	23 995	23 544	23 221	98,63
rodziny zastępcze niezawodowe	11 711	11 549	11 395	11 228	10 969	10 776	98,24
rodziny zastępcze zawodowe	2 024	2 025	2 071	2 086	2 126	2 167	101,93
rodzinne domy dziecka	395	488	534	568	613	668	108,97

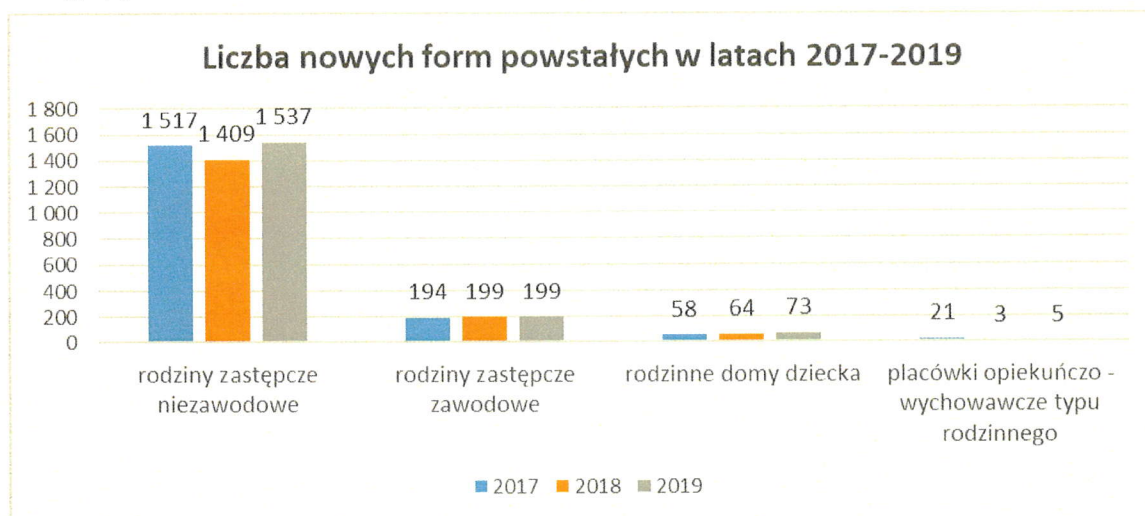
źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej na dzień 31 grudnia 2019 r. wskazuje, że w 2019 r. w stosunku do 2018 r., nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczonych zarówno w rodzinach zastępczych zawodowych (o 3,7%), jak i w rodzinnych domach dziecka (o 12,1%). Natomiast w pozostałych formach rodzinnej pieczy zastępczej (rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe) nastąpił spadek liczby dzieci.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

W latach 2017–2019 struktura nowopowstałych form rodzinnych prezentowała się następująco:

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2019 {(stan na dzień 31 grudnia danego roku)}.

III.1. CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM

Charakteryzując rodzinne formy opieki w naszym powiecie, dominujące pod względem liczby wychowujących się w nich dzieci są rodziny spokrewnione (dziadkowie lub rodzeństwo). Kolejną liczną grupą stanowią rodziny niezawodowe (z dalszym pokrewieństwem – ciocie, wujkowie, a także osoby niespokrewnione). Najmniej liczebną grupą są rodziny zawodowe specjalistyczne w tym pogotowie rodzinne. W powiecie kościerskim od trzech lat spada liczba rodzin zastępczych, a tym samym spada ilość dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

W powiecie kościerskim funkcjonują rodziny zastępcze:

1. spokrewnione;
2. niezawodowe;
3. zawodowe w tym:
 - pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
 - specjalistyczne dla dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Piecznia rodzinna w Powiecie Kościerskim w większości przypadków charakteryzuje się otwartością na potrzeby i problemy dziecka, empatią i umiejętnością poszukiwania przyczyn problemów pojawiających się u dziecka, cierpliwością, konsekwencją i umiejętnością słuchania, samoorganizacją. Szczególnie rodziny zawodowe, choć nie tylko stawiają na potrzebę okazywania wrażliwości, by umieć dostrzegać i reagować na potrzeby dziecka, okazywania mu miłości, aby czuło się zaakceptowane.

Tabela 1.

Podmioty rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie kościerskim w latach 2018 – 2020 – stan na 31 grudnia każdego roku.

Rodzinna piecza zastępcza	2018 r.		2019 r.		2020 r.	
	Liczba*	%	Liczba*	%	Liczba*	%
Rodziny spokrewnione	32	48	34	50	35	52
Rodziny niezawodowe	24	36	23	34	22	32
Rodziny zawodowe – ogółem	10	15	9	13	8	12
w tym:						
- specjalistyczne	1	-	2	-	2	-
- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	-	1	-	1	-
Rodzinny dom dziecka	1	1	2	3	3	4
Razem	67	100	68	100	68	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

*Uwzględniono wszystkie rodziny zamieszkujące na terenie powiatu kościerskiego łącznie z rodzinami, za które powiat otrzymuje zwrot środków w finansowych.

Tabela 2.

Liczba dzieci umieszczona w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2020 - stan na 31 grudnia każdego roku

Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	2018 r.		2019 r.		2020 r.	
	Liczba*	nowo przyjęte w ciągu roku**	Liczba*	nowo przyjęte w ciągu roku**	Liczba*	nowo przyjęte w ciągu roku**
Rodziny spokrewnione	41	4	47	10	49	6
Rodziny niezawodowe	46	7	37	4	34	4
Rodziny zawodowe – ogółem	32	10	31	13	25	2
w tym:						
- specjalistyczne	3	2	8	7	7	0
- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	4	5	0	3	1	1
Rodzinny dom dziecka	4	4	14	12	14	2
Razem	123	25	129	39	122	14

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRISPZ-P.

*Uwzględniono wszystkie rodziny zamieszkujące na terenie powiatu kościerskiego łącznie z rodzinami, za które powiat otrzymuje zwrot środków w finansowych.

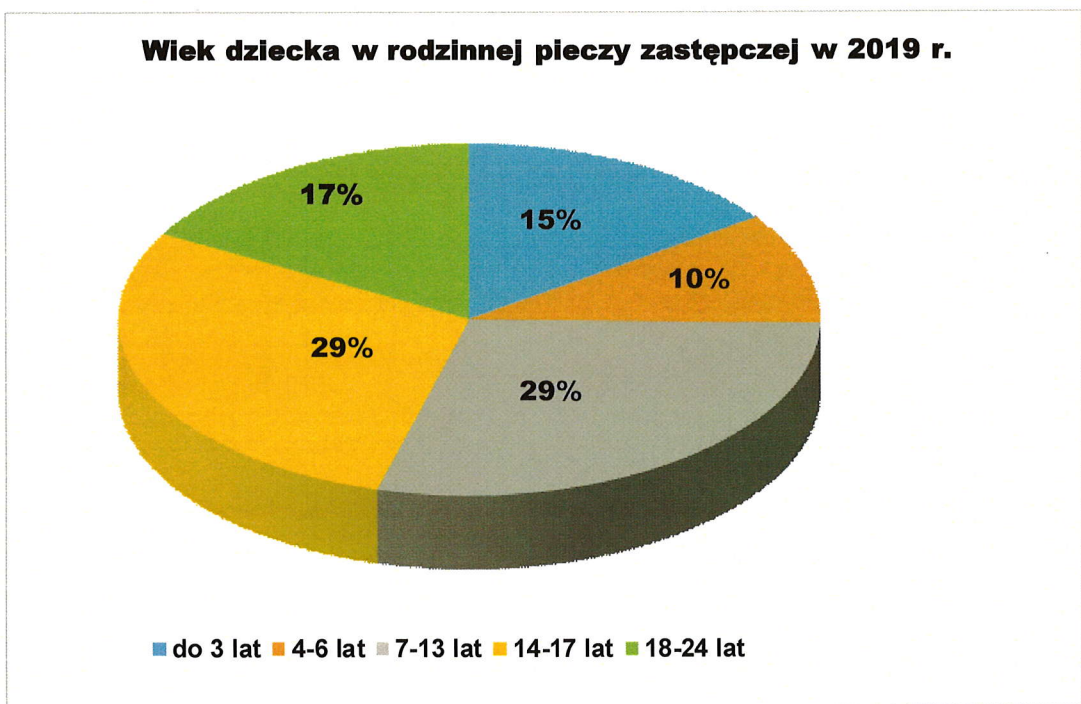
**jedno dziecko może być wykazane w nowoprzyjętych w ciągu roku w różnych formach pieczy zastępczej z powodu przejścia z jednej formy pieczy w drugą.

Tabela 3.

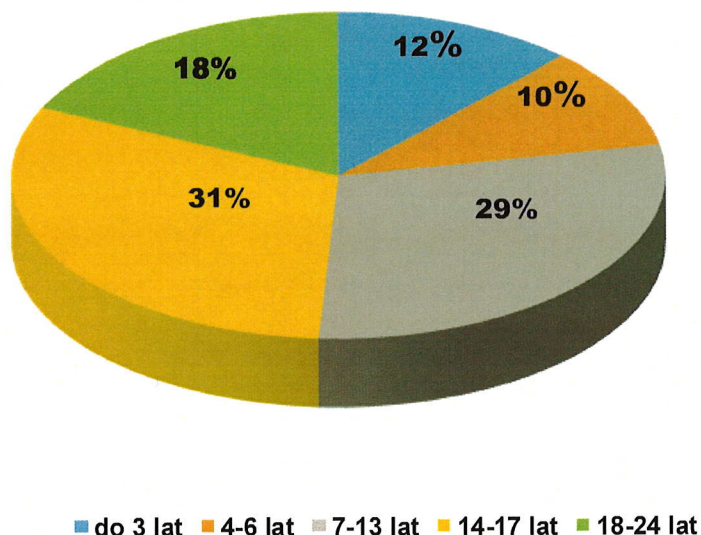
Charakterystyka wieku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie kościerskim w latach 2018 – 2020 - stan na 31 grudnia każdego roku .

Wiek dzieci w latach	Rodziny spokrewnione			Rodzinny dom dziecka			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			w tym					
													pełniące funkcję pogotowia rodzinnego			specjalistyczne		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
do 3	2	4	4	0	1	2	4	4	5	6	8	3	0	0	0	3	4	1
4 – 6	2	2	3	0	4	4	3	1	1	4	6	4	1	0	0	0	1	2
7 – 13	13	15	15	1	5	5	10	10	9	11	8	7	2	0	1	0	1	1
14 – 17	19	18	16	2	2	2	15	12	11	8	7	9	1	0	0	0	1	2
18 – 24	5	8	11	1	2	1	14	10	8	3	2	2	0	0	0	0	1	1
Razem	41	47	49	4	14	14	46	37	34	32	31	25	4	0	1	3	8	7

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Wiek dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 r.

W obecnym stanie prawnym powiat jest zobowiązany do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był powiat kościerski. Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów pokrywane są na podstawie porozumień zawartych między powiatami.

Tabela 4.

Liczba dzieci pochodzących z powiatu kościerskiego w latach 2018-2020 i umieszczona poza powiatem kościerskim – stan na 31 grudnia każdego roku .

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych poza powiatem	9	9	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

W latach 2018 - 2020 – po dziewięćdziesięciu dzieci z terenu powiatu kościerskiego przebywało na terenie innego powiatu. Wszystkie dzieci umieszczone zostały w rodzinnej pieczy zastępczej.

W roku 2020 - 19 dzieci z innych powiatów przebywało na terenie powiatu kościerskiego, w tym 12 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, a 7 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W porównaniu z rokiem 2019 liczba ta znacznie zmalała, w zastępczych formach opieki na terenie powiatu kościerskiego przebywała wówczas 41 dzieci (w tym 25 dzieci w pieczy rodzinnej i 16 w pieczy instytucjonalnej).

Tabela 5.

Liczba dzieci pochodzących z innych powiatów umieszczonych w powiecie kościerskim w roku 2020.

L.p.	Miejsce pochodzenia dziecka	Pieczna rodzinna	Pieczna instytucjonalna	razem
1	Powiat Gdański z siedzibą w Pruszczu Gdańskim	1	1	2
2	Powiat Starogardzki	5	1	6
3	Gdynia- miasto na prawach powiatu	1	-	1
4	Gmina miasta Gdańsk	3	-	3
5	Powiat Malborski	1	-	1
6	Powiat Tczewski	-	5	5
7	Miasto Łódź	1	-	1
	razem	12	7	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie

III.2. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM

Instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu kościerskiego od 1 marca 2018 roku stanowią dwie Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze w Kościerzynie typu:

- socjalizacyjne (24 miejsca) z miejscami interwencyjnymi (4)

W powiecie kościerskim instytucjonalna piecza zastępcza nad dzieckiem jest administrowana przez Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Kościerzynie w skład którego wchodzi dwie niezależne placówki opiekuńczo – wychowawcze. Powiat posiada bezterminowe zgody Wojewody pomorskiego na prowadzenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 1 i nr 2 łączące zadania placówek typu socjalizacyjnego i placówek typu interwencyjnego.

Podstawowym zadaniem placówek jest zapewnienie całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb do czasu powrotu dziecka do rodziny lub usamodzielnienia się.

Celem placówek jest zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zapewnienie kształcenia. Praca z dziećmi jest prowadzona

poprzez realizację indywidualnych planów pracy z dzieckiem (IPP) we ścisłej współpracy z rodziną biologiczną. Praca ta polega na wykonaniu dogłębnej analizy sytuacji dziecka i jego rodziny, a następnie wykonaniu i realizacji indywidualnego planu z dzieckiem i rodziną zmierzającego do osiągnięcia jednego z trzech następujących celów: reintegracji dziecka z rodziną, znalezienie dla dziecka trwałego miejsca w środowisku rodziny adopcyjnej lub zastępczej, usamodzielnienia.

Podstawą wychowania w kościerskich placówkach jest wszechstronna pomoc stale udzielana wychowankom w aktualizowaniu jego własnych, wrodzonych i niepowtarzalnych możliwościach. Wychowanie nie jest więc kształtowaniem rozumianym jako „wykuwanie”, lecz jest towarzyszeniem w rozwoju. Wychowanie obejmuje całego człowieka, jego rozwój fizyczny, psychiczny, intelektualny i duchowy. Kościerskie placówki pracują według stworzonego wraz z dziećmi planu dydaktyczno-wychowawczego, który uwzględnia wszechstronny rozwój dzieci.

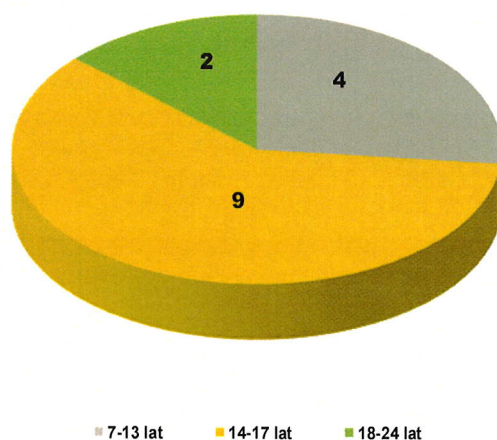
Tabela 6.

Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych powiatu kościerskiego w latach 2018 – 2020 – stan na 31 grudnia każdego roku.

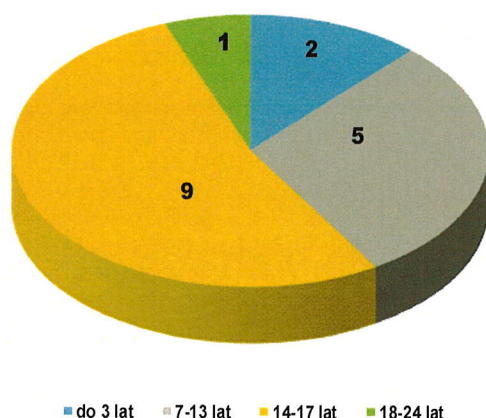
	2018		2019		2020	
	nowe umieszczenia	kumulatywnie w ciągu roku	nowe umieszczenia	kumulatywnie w ciągu roku	nowe umieszczenia	kumulatywnie w ciągu roku
Liczba dzieci umieszczonych w POW nr 1	7	14	8	13	3	15
Liczba dzieci umieszczonych w POW nr 2	5	14	5	13	7	17
Liczba dzieci umieszczonych w POW nr 3	-	6 stan na 28.02.2018	-	-	-	-
Razem	12	34	13	26	10	32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

Wiek dziecka w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 1 w 2020 r.
(stan na 31.12.2020 r.)

Wiek dziecka w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 2 w 2020 r.
(stan na 31.12.2020 r.)

III.3. USAMODZIELNIENIA

Rodzina jest naturalnym środowiskiem, w którym powinno wzrastać każde dziecko, aby posiadać określony status prawny, doznawać właściwej opieki i poczucia bezpieczeństwa, zaspokajać własne potrzeby rozwojowe oraz przygotować się do samodzielnego życia.

Każda forma rodzicielstwa zastępczego powinna zabezpieczać wszelkie potrzeby dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Dziecku, któremu zaspokaja się potrzebę miłości, bezpieczeństwa, akceptacji i poczucia własnej wartości, łatwiej wejść w dorosłość, unikając zagrożeń związanych z samodzielnym życiem, uodpornić się na sytuacje kryzysowe (których

na pewno nie uniknie). Dzieci, które czują się nieakceptowane, poszukują zaspokojenia tej potrzeby w innym środowisku niż rodzinne.

Ważnym zadaniem rodziny zastępczej i wychowawców placówek jest wdrażanie dzieci do przestrzegania norm społecznych i kształtowania w nich pożądaných społecznie zachowań; nauki i przygotowanie do pełnienia ról społecznych. Jest to zadanie tożsame z zadaniami rodziny naturalnej każdego dziecka. W przypadku dzieci w rodzinach zastępczych i placówek zadanie to może być utrudnione, zwłaszcza z powodów pochodzenia dzieci np. ze środowisk niedostosowanych społecznie czy nawet przestępczych.

Głównym celem pracy rodzin zastępczych i placówek w wymiarze kształtowania kompetencji społecznych będzie przywrócenie społeczeństwu dziecka w postaci samodzielnego, dojrzałego, przygotowanego do życia dorosłego człowieka, zdolnego do pełnienia ról społecznych i założenia prawidłowo funkcjonującej rodziny.

Wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek w realizacji programów usamodzielnienia mogą liczyć na pomoc i wsparcie różnych instytucji do tego powoływanych między innymi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Powiat kościerski na przełomie 2020-2021 przygotowuje zintegrowany system opieki nad dzieckiem i rodziną, który ma uwzględniać działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu pieczy zastępczej.

W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu. Działania te będą realizowane w ramach projektu RPO WP „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim”.

Profesjonalizacja wsparcia wychowanków usamodzielniających się w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie kościerskim również objęła tendencje do wprowadzenia małych struktur. Każdy wychowanek po ukończeniu 15 roku życia w zależności od Jego rozwoju emocjonalnego, jeżeli nie ma możliwości powrotu do środowiska rodzinnego jest objęty pomocą w postaci realizacji przyjętego programu dla usamodzielniających się wychowanków.

Charakterystyką kameralnych placówek jest oferowanie środowiska wychowawczego maksymalnie zbliżonego do warunków funkcjonowania rodziny oraz danie możliwości wchodzenia w trening samodzielności, polegający na czynnym udziale wychowanków we wszystkich aspektach życia. W przypadku wychowanków z rodzinnej pieczy dzieje się tak naturalnie jak w każdej rodzinie.

Jednym z największych problemów z jakimi borykają osoby usamodzielniające się, opuszczające pieczę zastępczą, są trudności w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Powiat Kościerski

nie dysponuje mieszkaniem chronionym. Ich pozyskanie ułatwiłoby pracę z grupą młodych osób opuszczających pieczę zastępczą, a samym usamodzielniającym zapewniłoby bezpieczny okres przejściowy w całym procesie usamodzielnienia zanim uzyskają stałe miejsce zamieszkania.

Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podjęcie działań wspierających (np. projektów) proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiającą młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Tabela 7.

Liczba dzieci opuszczających pieczę zastępczą w powiecie kościerskim w latach 2018 – 2020 – stan na 31 grudnia każdego roku.

Zmiana sytuacji dziecka	2018		2019		2020	
	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza
powrót do rodziny biologicznej	6	2	2	2	3	1
adopcja dziecka lub powierzenie dziecka do rodziny adopcyjnej	5	-	2	-	8	-
Razem	11	2	4	2	11	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

Tabela 8.

Liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą – usamodzielniających się korzystających w latach 2018 – 2020 z pomocy na usamodzielnienie w powiecie kościerskim (od 1.01 do 31.12 każdego roku).

Rodzaj udzielonego wsparcia	2018		2019		2020	
	Osoby po opuszczeniu placówki	Osoby po opuszczeniu rodziny zastępczej	Osoby po opuszczeniu placówki	Osoby po opuszczeniu rodziny zastępczej	Osoby po opuszczeniu placówki	Osoby po opuszczeniu rodziny zastępczej
Pomoc na kontynuowanie nauki	9	8	3	11	2	9
Pomoc na	4	7	3	10	5	10

usamodzielnienie						
Pomoc na zagospodarowanie	7	7	2	9	3	11
Zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym	-	-	-	-	-	-
Razem	20	22	8	30	10	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

Z rodzinami zastępczymi oraz wychowankami opuszczającymi pieczę zastępczą prowadzono pracę socjalną polegającą na wspieraniu rodzin zastępczych przy pomocy pracy koordynatorów. Udzielana była również pomoc prawna i merytoryczna w rozwiązywaniu różnorodnych problemów dotyczących powierzonych dzieci, jak i pełnoletnich wychowanków. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie również jako organizator pieczy zastępczej w powiecie kościerskim sprawując nadzór nad prawidłowym procesem wychowawczym dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i pełnoletnich wychowanków współpracowało z innymi jednostkami pomocy społecznej, sądami i placówkami oświatowymi.

IV. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH

W ostatnich czterech lat w powiecie kościerskim tendencja umieszczeń w pieczy zastępczej instytucjonalnej utrzymuje się na równym poziomie, natomiast w rodzinnej waha się. W ostatnim roku w stosunku do 2019 wzrosła. W dalszym ciągu maleje liczba kandydatów na rodziny zastępcze.

Na podstawie uzyskanych danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie kościerskim sporządzono analizę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem ich poza środowiskiem rodzinnym. Tabela przedstawia liczbę takich dzieci. Wskazane przez gminy rodziny najczęściej objęte są już nadzorami kuratorskimi, pracują z nimi również pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej, asystenci rodzin, pedagodzy szkolni, jednakże mimo interdyscyplinarnego wsparcia nie zawsze udaje się przeciwdziałać negatywnym skutkom ich funkcjonowania.

Tabela 9.

Specyfika środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w powiecie kościerskim - stan na dzień 31 grudnia 2020 r.

Główne przyczyny występowania trudności w rodzinach i powody korzystania z pomocy z OPS	Liczba rodzin
Przemoc	108
Niezaradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w tym rodziny niepełne	202
Występowanie problemu alkoholowego	170

Występowanie chorób w tym choroby psychiczne	595
Udzielanie pomocy z powodów występowania niepełnosprawności w rodzinie	775
Występowanie bezrobocia	558
Występowanie zjawiska eurosierot	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z 8 gmin powiatu kościerskiego.

Tabela 10.

Specyfika środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z podziałem na gminy powiatu kościerskiego - stan na dzień 31 grudnia 2020r.

Lp. mieszkańców	Zasoby instytucjonalne/świeńskie socjotera SDS.	Lp.rodzin korzystających z pomocy	Liczba rodzin objętych asystą	Lp. asystentów	Ilość dzieci w rodzinach	Ilość rodzin z trudnościami opiek											
							G. Miejska Kościerzyna	Gmina Kościerzyna	Gmina Liniewo	Gmina N.Karczma	Gmina Stara Kiszewa	Gmina Karsin	Gmina Lipusz	Gmina Dziemiany			
22.651	10	599	45	3	126	92	G. Miejska Kościerzyna										
15.818	11	539	13	1	29	11	Gmina Kościerzyna										
4.618	9	121	13	2	34	13	Gmina Liniewo										
7.090	1	114	16	2	51	18	Gmina N.Karczma										
6.798	7	150	15	1	31	15	Gmina Stara Kiszewa										
6.299	4	226	3	1	5	15	Gmina Karsin										
3.790	1	188	8	1	19	8	Gmina Lipusz										
4.480	3	195	6	1	21	6	Gmina Dziemiany										
71.544	46	2 132	119	12	316	178											

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z 8 gmin powiatu kościerskiego.

V. WNIOSKI Z ANALIZY PIECZY ZASTĘPCZEJ ZA LATA 2017- 2020 W POWIECIE KOŚCIERSKIM

W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także podnoszących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu. Uchwalenie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2017 – 2020 miało pozwolić na pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej. W okresie obowiązywania ostatniego programu Powiat/PCPR od 2018 roku przez okres ponad dwóch lat realizował we współpracy z ZHP projekt pod nazwą „Uwierz w siebie- kompleksowe usługi społeczne wsparcia rodziny na obszarze powiatu kościerskiego”. Działania powiatu w tym projekcie były wyłącznie skierowane na pieczę zastępczą. Pod koniec 2020 r. udało się pozyskać środki z funduszy unijnych na kolejny okres 2020-2022. Powiat rozpoczął projekt pn. „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 – Oś priorytetowa 06 Integracja, Działanie 06.02 Usługi Społeczne, Poddziałanie 06.02.02 Rozwój usług społecznych. Powiat Kościerski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie jest liderem projektu, partnerem została Fundacja „Sprawni Inaczej”. Celem głównym projektu jest zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym na rzecz rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz specjalistyczne wsparcie rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.

Zadaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego odpowiednie wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do środowiska pochodzenia bądź do momentu adopcji lub usamodzielnienia się. Umieszczenie dziecka w odpowiedniej formie pieczy zastępczej ma na względzie przede wszystkim zapewnienie dziecku możliwości zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych oraz kulturalno-rekreacyjnych w sytuacji, gdy rodzina naturalna nie jest w stanie tych potrzeb zaspokoić w ramach własnych możliwości.

Głównym założeniem, a zarazem celem strategicznym programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej. Realizacja tego celu ma za zadanie przede wszystkim otoczenie dziecka dobrą i troskliwą opieką.

Celem pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do odpowiedzialnego i samodzielnego życia, do pokonywania trudności życiowych, wpajanie prawidłowych norm społecznych, podtrzymywanie bliskich i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza udziela także wsparcia i odpowiedniego poradnictwa w tym zakresie dla osób tworzących pieczę zastępczą.

V.1.REALIZACJA PROGRAMU

Cel główny:

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej za lata 2018 – 2020 było tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie kościerskim z ukierunkowaniem na formy rodzinne

Zadania w zakresie wspierania rodziny

Lp.	1.Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc dla dzieci w rodzinnych formach opieki	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej – promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;	- opracowano i rozpowszechniono ulotki i plakaty o tematyce rodzinnej pieczy zastępczej od 100-200 ulotek rocznie promujących tę formę wsparcia, -w lokalnej prasie, w internecie oraz lokalnych mediach społecznościowych publikowano artykuły promujące rodzinną pieczę zastępczą- średnio 1 informacja w każdej formie raz do roku, Na stronie internetowej PCPR regularnie kilka razy w roku, - organizacja pikników, obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, innych imprez okolicznościowych np. Mikołajki zorganizowano 11 imprez masowych, w których brało udział ok. 120 rodzin i 400 dzieci,
2	Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej oraz wolontariuszy;	-Opracowano i rozpowszechniono ulotki i plakaty o tematyce rodzinnej pieczy zastępczej, promujących tę formę wsparcia, w lokalnej prasie, w internecie oraz w lokalnej prasie opublikowano artykuły. 300-600 ulotek i materiałów -Ok. 10 informacji w prasie lokalnej, mediach społecznościowych i radiu lokalnym oraz średnio 18 informacji na stronie PCPR.
3	Prowadzenie procedur kwalifikacyjnych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej (w tym: organizowanie stosownych szkoleń);	-skierowano 17 osób na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej, -przeprowadzono szkolenie dla kandydatów na rodzinne domy dziecka 8 osób, które uzyskały kwalifikację, - szkolenie dla rodzin spokrewnionych 20 osób
4	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez poszukiwanie innych podmiotów, fundacji działających w obrębie pieczy zastępczej, aby aktywizować rodziny, zapobiegać ich wypaleniu i rezygnacji z pełnionej funkcji;	-organizowano 23 spotkania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych średnio 10-15 osób na każdym spotkaniu, -zorganizowano ok. 52 spotkania w ramach szkoleń, aktywizacji i podnoszenia kompetencji rodzin zastępczych w celu zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego

Lp.	2.Podniesienie jakości usług w zakresie rodzinnych form pieczy zastępczej	
	Zadania	Sposób realizacji

1	Objęcie rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej;	Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy socjalni objęli wsparciem łącznie w 2018-2020 80 rodzin zastępczych oraz 277 dzieci wychowanków tych rodzin. Dokonano łącznie 517 ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, sporządzono 552 opinii dotyczących dalszego pobytu dziecka w RZ i informacji o całokształcie sytuacji osobistej dziecka i jego rodziny informacje z zespołu zostały przekazane do Sądu do Wydziału Rodzinnego.
2	Umożliwienie korzystania ze wsparcia specjalistycznego (psycholog, pedagog, prawnik) przez opiekunów i wychowanków;	-Zorganizowano rodzinom oraz wychowankom dostęp do specjalistów: -psychologa, - logopedy, -pedagoga, -dietetyka, -psychiatry, -pielęgniarka, -prawnika, -kosmetologa.
3	Stworzenie warunków do możliwości skorzystania przez wychowanków pieczy zastępczej i ich rodzin z pomocy specjalistycznej	-dzięki prowadzonemu projektowi rodziny skorzystały z pomocy psychiatry dziecięcego w wymiarze ponad 200 godz., pomoc psychologiczną i psychoterapeutyczną średnio 100 h na miesiąc x 36 miesięcy -dostęp do usług pomocy innych specjalistów: -pedagog – 1 etat -inni ponad 260 h
4	Zapewnienie wypłaty świadczeń zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;	-wypłacano świadczenia obligatoryjne na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i innych przysługujących świadczeń, 2018-3.140.197zł 2019-3.255.071zł 2020- 3.479.524zł W wysokościach uwzględniono pomoc na pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych
5	Zapewnienie wsparcia w postaci wolontariatu i rodzin pomocowych.	-zapewniono doraźnie pomoc wolontariuszy, - Zapewniono pomoc w formie rodziny pomocowej dla dwóch rodzin zastępczych zawodowych,
6	Rozwój kompetencji wychowawczych i opiekuńczych poprzez udział rodzin w szkoleniach doskonalących	zorganizowano ok. 52 spotkania w ramach szkoleń, aktywizacji i podnoszenia kompetencji rodzin zastępczych w celu zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego w tym: przeprowadzono szkolenie dla funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych podnoszące kompetencje rodzin- 8 szkoleń dla łącznie 74 osób - warsztat kompetencji wzięło udział 20 osób z rodzin zastępczych, -spotkanie z prawnikiem w zakresie regulacji stanu prawnego dzieci
7	Umożliwienie wymiany doświadczeń i integracji poprzez organizowanie grup wsparcia i spotkań integracyjnych;	-organizowanie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych 10 spotkań średnio po 12 osób. -zorganizowano 2 spotkania integracyjne dla rodzin zastępczych, dzieci i ich rodzin macierzystych
8	Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych;	-kompetencje oraz ciągły proces podnoszenia kwalifikacji funkcjonujących rodzin zastępczych podnoszą świadomość stanowienia pieczy zastępczej umożliwiające powrót dzieci do rodzin biologicznych. -powrót do rodziny biologicznej 11 dzieci -przekazanie do adopcji 15 dzieci, umieszczenie w POW 5 dzieci umieszczenie w innej rodzinie – 9 dzieci

Lp.	3.Podniesienie jakości usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Podniesienie poziomu świadomości wychowawców placówek w zakresie jakości pracy poprzez systematyczne poddawanie się superwizji, udział w grupach psychoedukacyjnych i szkoleniach doskonalących	-udział wychowawców placówek w superwizji, udział w grupach psychoedukacyjnych i szkoleniach doskonalących.
2	Zapewnienie wychowankom dostępu do poradnictwa specjalistycznego	zapewniono wychowankom dostęp do poradnictwa specjalistycznego według indywidualnych potrzeb. zapewnienie zajęć socjoterapeutycznych.
3	Stworzenie warunków do możliwości zapewnienia wychowankom udziału w terapii – w tym psychoterapii	- stworzono warunki do możliwości skorzystania przez wychowanków i ich rodziny pomocy specjalistycznej w tym udziału w terapii. - placówki posiadają na etacie psychologa, terapeutę, -placówki organizowały dodatkowo różne programy zwiększające kompetencje społeczne dzieci.
5	Współpraca z asystentem rodziny celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego	-nawiązywano współpracę z asystentami rodzin biologicznych celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego. - asystenci uzupełniali wiedzę wychowawców poprzez przekazanie planów pracy rodziny, uczestniczą czynnie w organizowanych zespołach ds. okresowej oceny sytuacji rodziny. - przywrócono 0,5 etatu stanowiska pracownika socjalnego, aby zwiększyć możliwość dostępu i wiedzy o rodzicach biologicznych wychowanków placówek.

Lp.	4.Wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Systematyczne przygotowywanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielniania	-roprowadzenie poradnictwa specjalistycznego przez cały okres procesu usamodzielnienia. -pomoc wychowankom w tworzeniu Indywidualnych programów Usamodzielnienia
2	Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej	-promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, form pracy opiekuńczej, wychowawczej. - nagłaśnianie w mediach, działalności Stowarzyszenia Rodzin Zastępczych „Dolina Tęczy” -nagłaśnianie działalności Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom z Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
3	Zapewnienie wypłaty świadczeń zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	-wypłacono na bieżąco obowiązkowe świadczenia na wsparcie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą -razem rodzinną i instytucjonalną Liczba osób -148 2018 – 392.168 zł 2019 – 357.130zł 2020 – 336.710 zł

4	Umożliwianie wychowankom korzystania ze specjalistycznego poradnictwa	-wychowankowie byli objęci pomocą koordynatora lub innych pracowników PCPR z ramienia Organizatora pieczy
5	Organizowanie grup wsparcia, psychoedukacyjnych, socjoterapeutycznych, treningów kompetencji społecznych	-organizowano indywidualne wsparcie dla wychowanków zgodne z potrzebami młodego człowieka
6	Umożliwienie udziału w projektach, szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe;	-współpraca w tym zakresie z Hufcem Pracy -ściśła współpraca ze szkołami szczególnie zawodowymi
7	Współpraca i poszukiwanie organizacji pozarządowych i osób prywatnych mogących wesprzeć wychowanków pieczy w procesie usamodzielnienia;	-współpraca z osobami, chcącymi udzielać takiego wsparcia, szczególnie z lokalnymi przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi

Lp.	Rozwój współpracy z innymi instytucjami pomocowymi	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, sądem i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny opiekunów;	-zacieśniono współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, sądem i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny opiekunów; -obecność asystentów rodzinnych na zespołach ds. okresowej sytuacji dziecka lub pracowników OPS, -zorganizowano szkolenia dla pracowników pomocy społecznej z terenu powiatu
2	Współpraca z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy;	-koordynatorzy nawiązali szeroko pojętą współpracę z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy. Dzięki tej współpracy 5 wychowanków z pieczy zastępczej otrzymało pomoc w postaci mieszkań komunalnych. -innym wychowankom udało się przy współpracy pomóc w uzyskaniu świadczeń z pomocy społecznej,
3	Współpraca z organizacjami pozarządowymi;	-kontynuowano dalszą współpracę ze Stowarzyszeniem Rodzicielstwa Zastępczego „Dolina Tęczy”, Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom z Placówek Socjalizacyjnych oraz innymi w zakresie realizacji podejmowanych akcji, imprez

V.2. PODSUMOWANIE

1. Podstawowym problemem jest brak chętnych osób - kandydatów na rodziny zastępcze dla dzieci w wieku powyżej 10 roku życia, pozbawionych całkowicie i częściowo opieki rodzicielskiej.

2. Obecna liczba rodzinnych form nie zaspokaja potrzeb w zakresie przyjęcia dzieci w przedziale wiekowym 10- 15 lat w zakresie opieki i wychowania.
3. W latach 2018 -2020 utrzymała się prawie równa koniunktura umieszczeń dzieci w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.
4. W placówkach nie są umieszczane dzieci poniżej 10 roku życia (za wyjątkiem sporadycznych przypadków przy umieszczeniach rodzeństw).
5. W latach 2018-2020 znacząco wzrosła liczba umieszczanych dzieci w pieczy z różnymi deficytami rozwojowymi szczególnie uwidocznione w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Do nich kieruje się prawie wyłącznie dzieci z specyficznymi problemami zdrowotnymi, psychicznymi i innymi zaburzeniami zachowań.
6. Została zapoczątkowana systemowa pomoc pełnoletnim wychowankom usamodzielniającym się.
7. Brak jest rodzinnych form opieki mogących objąć opieką małoletnie matki z dziećmi.
8. Powstała jedna placówka wsparcia dziennego prowadzona przez gminę miejską. W planie od 2021 r. założono utworzenie kolejnej ponadgminnej placówki prowadzonej przez Powiat.

VI. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2021 – 2023

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2021 – 2023, jak w poniższej tabeli.

Tabela 10.

Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie kościerskim na lata 2021 – 2023

Rok	Planowany limit	
	rodzin zastępczych zawodowych,	rodzinnych domów dziecka
2021	13	5
2022	13	6
2023	13	6

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
-istnienie stowarzyszenia rodzicielstwa zastępczego Istnienie stowarzyszenia pomocy dzieciom z placówek socjalizacyjnych - wsparcie dla osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej -doświadczenie rodzin zastępczych -grupa w wsparcia rodzin zastępczych	- brak kandydatów na nowe rodziny zastępcze - brak form pomocy mieszkaniowej dla usamodzielnianych wychowanków - brak wolontariuszy - mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie -mała wiedza społeczeństwa o rodzicielstwie

-współpraca z instytucjami na rzecz wychowanków pieczy zastępczej -współpraca z instytucjami na rzecz wsparcia wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej -pozytywne postrzeganie Placówek w środowisku lokalnym -zapewnienie wychowankom różnorodnych doświadczeń, udziału w życiu kulturalnym -wykwalifikowana kadra -utworzenie Rodzinnych Domów Dziecka -udostępnienie specjalistycznych form wsparcia dla rodzin zastępczych i umieszczonych dzieci	zastępczym -obawa przed kontrolami przeprowadzanymi przez różne instytucje -narastające problemy wychowawcze wynikające z skumulowanych problemów wychowanków -konflikty z rodziną biologiczną w zakresie uprawnień do opieki prawnej i zgody na podejmowanie działań na rzecz wychowanków
SZANSE	ZAGROŻENIA
- zwiększenie świadczeń dla rodzin zastępczych - uwrażliwienie władz lokalnych na problemy rodzin zastępczych - możliwość pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych - pozyskiwanie środków finansowych na wsparcie specjalistyczne rodzicielstwa zastępczego - sprawny system pieczy zastępczej -kampanie społeczne promujące rodzicielstwo zastępcze -pozytywne przykłady usamodzielnionych wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej -pozyskiwanie zewnętrznych środków na realizację zadań	- niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej - brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej - wypalenie zawodowe rodzin zastępczych - degradacja wartości i funkcji rodziny -stygmatyzacja rodzin zastępczych i dzieci opuszczających pieczę zastępczą -niespójne, niejasne, często zmieniające się przepisy prawne -niewystarczające środki finansowe na doskonalenie kompetencji kadry -niewłaściwa współpraca z instytucjami decydującymi o losach dziecka -nadinterpretacja przepisów prawa

VII. CELE I ZADANIA PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021 – 2023

Priorytetowym celem powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023 jest zwiększenie ilości kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz dalszy rozwój form i metod oddziaływania w obszarze systemu pieczy zastępczej w powiecie kościerskim.

Cel główny 1

Rozwijanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem

- Cel szczegółowy 1.1 – Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc dla dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 1.2 - Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka.
- Cel szczegółowy 1.3 - Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej poprzez podniesienie jakości usług dla rodzinnych form pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 1.4 – Rozwijanie specjalistycznych form wsparcia dedykowanych dzieciom o szczególnych potrzebach w tym stwarzanie warunków dla zawiązywania się większej liczby rodzin zastępczych i powstaniu kolejnych rodzinnych domów dziecka.

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej – promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;
- Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej oraz wolontariuszy;
- Prowadzenie procedur kwalifikacyjnych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej (w tym: organizowanie stosownych szkoleń);
- Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez skierowanie specjalistycznych form pomocy celem zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego i rezygnacji z pełnionej funkcji;
- Umożliwienie korzystania ze wsparcia specjalistycznego (psycholog, pedagog, prawnik, psychiatra dziecięcy) przez opiekunów i wychowanków;
- Zapewnienie wsparcia w postaci wolontariatu i rodzin zaprzyjaźnionych (pomocowych);
- Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych;
- Zacieśnianie współpracy PCPR z ośrodkami pomocy, sądem w zakresie pracy z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na rzecz reintegracji rodziny;
- Rozwój kompetencji wychowawczych i opiekuńczych poprzez udział rodzin w szkoleniach doskonalących.

Cel główny 2

Podnoszenie jakości usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej

- Cel szczegółowy 2.1 – Działania na rzecz rozwoju specjalistycznej instytucjonalnej pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 2.2 – Wzmacnianie potencjału kadry i poprawy warunków mieszkaniowych.
- Cel szczegółowy 2.3 – Zapewnienie wychowankom dostępu do pomocy specjalistycznej.

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Doskonalenie kadry wychowawczej placówek;
- Podjęcie działań zmierzających do pozyskania środków na poprawę warunków mieszkaniowych;
- Podejmowanie działań w zakresie rozszerzenia specjalistycznej instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- Zapewnienie wychowankom udziału w zajęciach socjoterapeutycznych, psychoedukacyjnych;
- Współpraca z asystentem rodziny, organizatorem pieczy zastępczej celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego;
- Monitorowanie potrzeb środowiska lokalnego odnośnie opieki nad wychowankami;
- Współpraca z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie;

Cel główny 3

Wsparcie procesów usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą

- Cel szczegółowy 3.1 - Wspieranie rozwoju wychowanków pieczy zastępczej

poprzez utworzenie i prowadzenie programu skierowanego do pełnoletnich wychowanków

- Cel szczegółowy 3.2 - Pomoc w zapewnieniu dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
- Cel szczegółowy 3.3 - Wspieranie działań niezbędnych w procesie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 3.4 – Tworzenie warunków na rzecz powstania mieszkań chronionych lub poszukiwania innych alternatywnych rozwiązań w tym zakresie;

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Systematyczne przygotowywanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielniania;
- Wszechstronne wspieranie rozwoju wychowanków pieczy zastępczej;
- Utworzenie grupy samopomocowej;
- Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej;
- Umożliwienie korzystania ze specjalistycznego poradnictwa;
- Organizowanie grup wsparcia, psychoedukacyjnych, socjoterapeutycznych, treningów kompetencji społecznych;
- Umożliwienie udziału w projektach, szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe;
- Współpraca i poszukiwanie organizacji pozarządowych i osób prywatnych mogących wesprzeć wychowanków pieczy w procesie usamodzielnienia;
- Współpraca z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy;
- Podjęcie działań zmierzających do powstania mieszkań chronionych.

Cel główny 4

Rozwój współpracy z instytucjami pomocowymi na rzecz kompleksowego wsparcia pieczy zastępczej

- Cel szczegółowy 4.1 – Rozwój partnerstwa na rzecz rozwijania systemu pieczy zastępczej;
- Cel szczegółowy 4.2 - Tworzenie warunków na rzecz współpracy z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie.
- Cel szczegółowy 4.3 – Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie oraz stwarzanie warunków do ich rozwoju;

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, asystentami, szkołami, sądem i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny opiekunów;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie budowy jednolitego systemu pomocy pieczy zastępczej;
- Umożliwienie wymiany doświadczeń i integracji poprzez organizowanie grup wsparcia, szkoleń, konferencji i spotkań integracyjnych dla pracowników;

- Współpraca z instytucjami i służbami działającymi na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej, zmiany stylu życia i reintegracji rodziny;

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu kościerskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- z budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- ze źródeł zewnętrznych takich jak Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Europejski Fundusz Społeczny oraz programy i projekty ukierunkowane na wsparcie dziecka i rodziny.

IX. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 będą:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców.

X. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordinatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, które przy jego realizacji będzie współpracowało z następującymi podmiotami:

- rodzinami zastępczymi,
- rodzinami pomocowymi,
- placówkami opiekuńczo-wychowawczymi,
- Policją,
- jednostkami samorządu terytorialnego,
- ośrodkami pomocy społecznej,
- sędziami i kuratorami Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego, prokuraturą,
- placówkami oświatowymi,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring programu będzie polegał na corocznym zbieraniu danych dotyczących realizacji zadań przez organizatora pieczy zastępczej, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie i składanie raportu w postaci sprawozdania z działalności organizatora pieczy przedkładanym Radzie Powiatu Kościerskiego po zakończeniu roku budżetowego. Źródłami informacji o realizacji Programu będą informacje pozyskane z gmin.

Wskaźnikami realizacji programu będzie:

1. Liczba przeprowadzonych kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze;
3. Liczba rodzin, które otrzymały kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
4. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych;
5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
6. Liczba rodzin zastępczych korzystających ze wsparcia specjalistycznego;
7. Liczba zrealizowanych szkoleń i projektów dla rodzin zastępczych i liczba osób uczestniczących w szkoleniach, spotkaniach, konferencjach doszkalających;
8. Liczba spotkań i uczestników grupy wsparcia rodziców zastępczych;
9. Liczba wychowanków usamodzielnianych
10. Liczba wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych do biologicznych rodzin;
11. Liczba wychowanków, którzy nabyli umiejętności poruszania się na rynku pracy;
12. Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje;
15. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;

Ewaluacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 będzie prowadzona w oparciu o następujące narzędzia:

- ankiety kierowane do odbiorców Programu,
- wypowiedzi ustne odbiorców Programu,
- opinie pracowników instytucji realizujących Program,
- opracowywane plany pomocy dziecku,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- przeprowadzane oceny sytuacji dziecka oraz funkcjonowania rodziny zastępczej.

XII. PODSUMOWANIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i ich rodzin. Do realizacji tych założeń niezbędny jest rozwinięty i szybko reagujący system, który zapewni w pierwszej kolejności wsparcie profilaktyczne, a rodzinom stworzy możliwości samodzielnego zmierzenia się z problemami. Takie podejście zwiększy szanse rodziny na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zmiany swojej sytuacji życiowej.

Wsparcie na rzecz rodzin, które w ramach niniejszego Programu oferuje Powiat Kościerski będzie nakierowane w pierwszej kolejności na wykorzystywanie zasobów własnych rodziny oraz jej środowiska, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie zmagać się z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

Tak ujęte zadania obligują do stałego wzmacniania oraz podnoszenia efektywności kościerskiego systemu, który opiera się na współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami świadczącymi wsparcie dziecku i rodzinie na terenie Powiatu Kościerskiego. Niniejszy Program zapewnia realizację zamierzonych działań.